

Att.: Anni Matthiesen
Formand for Erhvervsudvalget

Den 31. marts 2022

Kooperationen
Reventlowsgade 14, 2.
1651 København V
T. 33 55 77 30
kontakt@kooperationen.dk
www.kooperationen.dk

Kære Anni Matthiesen

Jeg skriver, som direktør for Kooperationen¹, til dig for at gøre opmærksom på behovet for at forbedre de erhvervsmæssige rammevilkår for socialøkonomiske² og kooperativ virksomheder i Danmark.

Vi fejrer i år Kooperationens 100-års jubilæum. 100 år, hvor vi har kæmpet for bedre arbejdspladser for alle gennem kooperativer. Vi vil derfor gerne opfordre Erhvervsudvalget til at bruge anledningen til at invitere til en åben høring herom i Folketinget den 31. maj 2022 kl. 9-11.

Vi giver i det følgende en kort introduktion til områdets aktuelle udfordringer, hvor vi ser et behov for at drøfte de fremtidige indsatser. Hvordan skal de næste 100 år i den sociale økonomi se ud? Hvilke trædesten kan vi sammen lægge nu, der kan have størst mulig impact for fremtidige generationer?

EU sætter fornyet og forstærket fokus på Social Economy

EU har i december 2021 lanceret en ny Social Economy Action Plan (SEAP). Planen sætter retningen for udviklingen af det socialøkonomiske felt (defineret som kooperativ virksomheder, socialøkonomiske virksomheder, almennyttige foreninger og fonde) i Europa fra 2021-2030. Handlingsplanen bygger videre på Social Business Initiative fra 2011 og Start-up and Scale-up Initiative fra 2016. Med handlingsplanen vil EU-Kommissionen hjælpe organisationer i den europæiske socialøkonomi med at udnytte deres økonomiske og jobskabende potentiale, såvel som dens bidrag til et retfærdig og inklusiv vækst og de grønne og digitale omstillinger, vi står overfor. Ifølge EU's tal består socialøkonomien i Europa af mere end 2,8 millioner organisationer, som beskæftiger ca. 14 millioner mennesker, hvilket udgør ca. 6,3 % af arbejdsstyrken i EU.

Overordnet har den nye handlingsplan tre hovedindsatser:

¹ Kooperationen er en medlemsbaseret arbejdsgiver- og interesseorganisation på det kooperativ og socialøkonomiske område. Vi er et fællesskab af 140 fællesskabs-ejede, formålsdrevne, almennyttige og/eller kooperativ og socialøkonomiske virksomheder på tværs af Danmark. I år fejrer vi vores 100 års jubilæum.

² Socialøkonomisk virksomhed er en måde at drive virksomhed på, hvor ejerne primært er optaget af at gøre noget for fællesskabet. Handler du med en Registreret Socialøkonomisk virksomhed (RSV), kan du vide dig sikker på, at virksomheden har et samfundsgavnligt formål, og at den er not-for-profit: Den geninvesterer sit overskud i formålet. Formålet kan være at inkludere udsatte målgrupper på arbejdsmarkedet. Men det kan også være sundhed, uddannelse, at bekæmpe klimaudfordringerne - eller at drive den lokale landsbykøbmand som fælleseje, med det formål at sikre en landsbys overlevelse.

1. At skabe de rette betingelser for, at organisationer i socialøkonomiske sektor kan trives og udvikle sig.
2. At skabe bedre muligheder for socialøkonomiske organisationer for at starte op og opskalere.
3. At sikre, at det europæiske socialøkonomiske felt og dets potentiale anerkendes.

De tre punkter understøttes med en lang række initiativer, som medlemslandene også opfordres til at støtte op om.

Et forsømt hjørne af erhvervs politikken

I Danmark har vi en lang tradition for en stærk og anerkendt socialøkonomi. Både kooperativer og andelsvirksomheder har spillet en afgørende rolle i udviklingen af vores velfærdssamfund.

Det har dog været begrænset med understøttende initiativer for de socialøkonomiske virksomheder siden 2014, hvor Regeringen lancerede sin strategi ”Flere og stærkere socialøkonomiske virksomheder i Danmark”.³

Vi ser derfor et behov for en ny politisk drøftelse, hvor vores folketingspolitikere og sektoren sammen kan drøfte, hvad den nye EU handlingsplan kan komme til at betyde i en dansk kontekst, samt hvilke nye tiltag, der kan understøtte det socialøkonomiske felt i Danmark og skabe et stærkt grundlag for øget vækst.

Foreløbig har Danmark desværre glimret ved sit fravær i den europæiske debat om SEAP. På det seneste ministermøde⁴ på området var der ikke en dansk minister til stede, ligesom der ikke har været offentlige udmeldinger her i landet om handlingsplanen eller området som helhed.

Siden lukningen af Vækstcenter for socialøkonomiske virksomheder i juni 2015 har der ikke eksisteret nogen indsats eller noget relevant vejledningstilbud, der har kunnet bidrage til at fremme vækst og iværksætterier på det socialøkonomiske område. Samtidig har den øvrige offentligt finansierede erhvervsfremmeindsats hverken viden om, eller et særskilt fokus på, den socialøkonomiske virksomhedsform.

Samtidig mangler der generel viden om og anerkendelse af potentialet i den socialøkonomiske virksomhedsform: Både blandt de potentielle iværksættere selv, men også i høj grad blandt de samarbejdspartnere (banker, rådgivere, private virksomheder, kommuner, fonde mv.), der kan hjælpe iværksætterne med at realisere deres forretningsmæssige og samfundsnytte potentiale.

³ I september 2013 gav Udvalget for socialøkonomiske virksomheder en række anbefalinger til at fremme udbredelsen af socialøkonomiske virksomheder i Danmark. I september 2014 fulgte den daværende regering op med en indsats for ”Flere og stærkere socialøkonomiske virksomheder i Danmark”, der bl.a. indebar etableringen af et Vækstcenter for socialøkonomiske virksomheder, vedtagelse af Lov om registrerede socialøkonomiske virksomheder og en online vidensportal. Med folketingsvalget i juni 2015 stoppede indsatsen, og vækstcenteret lukkede ned efter blot ni måneder i funktion. Siden da er der (med undtagelse af puljemidler) ikke blevet iværksat erhvervspolitiske tiltag for at fremme socialøkonomiske virksomheder i Danmark.

⁴ First Informal Meeting of European Ministers for the Social Economy: A decisive Step for a Growing Sector hvor 23 europæiske ministre deltog den 17. Februar 2022.

Kooperationen

Reventlowsgade 14, 2.

1651 København V

T. 33 55 77 30

kontakt@kooperationen.dk

www.kooperationen.dk

Den manglende oplysning og vejledning er en barriere for vækst på området og dermed også for de positive samfundsmæssige forandringer, en sådan vækst ville kunne medføre i form af arbejdspladser for udsatte ledige, udvikling i landdistriktsområder mv.

Siden august 2021 har ekspertarbejdsgruppen om demokratiske virksomheder afdækket disse barrierer og skal i de kommende måneder udarbejde anbefalinger til, hvordan de fundne barrierer kan overkommes. Vores håb er derfor, at den politiske høring, vi her foreslår, kan tjene som en milestensdebat og yderligere kvalificere de kommende anbefalinger – og ikke mindst lave en tydelig kobling til det kommende arbejde med at udfolde og implementere Social Economy Action Plan.

Når vi samtidig ved, at demokratiske virksomheder, socialøkonomiske virksomheder, iværksættere, offentlige myndigheder, civilsamfundet og private virksomheder m.fl. skal samarbejde om at nå de 17 verdensmål, så forudser vi, at problematikken vil blive forstærket i de kommende år i kraft af den socialøkonomiske virksomhedsforms øgede relevans.

Det socialøkonomiske vækstlag

Danmark spirer og bobler med initiativ og virkelyst, og vi ser i disse år en voksende mængde af nystartede virksomheder, der kombinerer forretningsdrift og et ønske om at skabe samfundsmæssig værdi.

Flere og flere iværksættere ønsker at skabe andet end vækst og arbejdspladser med deres virksomhed og tænker i nye virksomheds- og forretningsmodeller. De ønsker at drive en bæredygtig, samfundsmæssig forandring.

Åben høring

Den socialøkonomiske sektor er grundlæggende et erhvervspolitisk område trods snitflader til civilsamfund og velfærdspolitik, hvorfor virkemidler som forretningsudvikling, virksomhedsregulering og kapital bør være naturligt tilgængeligt.

Vi håber derfor, at Folketingets Erhvervsudvalg vil bruge anledningen til at invitere til en åben høring i Landstingssalen den 31. maj 2022 kl. 9-11, hvor der kan drøftes hvilke tiltag, det kunne være relevante i en dansk kontekst samt markere begyndelsen på arbejdet med Social Economy Action Plan.

Kooperationen er naturligvis indstillet på at bidrage med sekretariatsbistand til planlægning af høringen samt afholde udgifter til moderator m.m..

Venlig hilsen Susanne Westhausen, Direktør

Bilag 1 Forslag til program

Høring om indsatser til fremme af socialøkonomi

Erhvervsudvalget. Tirsdag den 31. maj 2022 kl. 09.00 - 11.00 i Landstings-
salen, Christiansborg

09.00 - 09.05

Velkomst ved Anni Matthiesen (V), formand for Erhvervsudvalget

09.05 - 09.20

**Lars Hulgård, Professor Center for Entreprenørskab, Roskilde Univer-
sitet,**

Status på socialøkonomi anno 2022.

09.20-09.35

Susanne Westhausen, direktør Kooperationen

*Hvilken betydning har kooperative og socialøkonomiske virksomheder for
samfundsøkonomien?*

09.35-09.50

**Thomas Poulsen, Associate Professor, International Economics and
Management at Copenhagen Business School**

Den sociale økonomis udfordringer, barrierer og potentialer i Danmark

09.50-10.05

Director, Social Economy Europe

Hvilke initiativer kunne være relevante i en dansk kontekst?

10.05-10.55

**Paneldebat om socialøkonomi og kooperative virksomheder kort og
langt sigt.**

Formand for Rådet for Samfundsansvar og Verdensmål

Vicedirektør, Landbrug og Fødevarer

Vicedirektør, DI

Direktør fra socialøkonomisk virksomhed fx Kulturhåndværket i Kol-
ding, Social Craft eller ”Højhuset” i Herning

*Hvordan skal de næste 100 år i den sociale økonomi se ud? Hvilke trædesten
kan vi sammen lægge nu, der kan have størst impact for fremtidige generati-
oner?*

10.55-11.00

Afrunding ved Anni Matthiesen, formand for Erhvervsudvalget

Bilag 2 Fremme af socialøkonomiske virksomheder og iværksætteri – fem erhvervspolitiske indsatsområder

I det følgende giver vi fem bud på relevante erhvervspolitiske indsatsområder, der vil kunne styrke iværksætteri og vækst på det socialøkonomiske område.

1. Oplysning om den socialøkonomiske og demokratiske virksomhedsform

Potentielle iværksættere bør have bedre adgang til information om den socialøkonomiske og demokratiske virksomhedsform. Dette gælder både generel viden om muligheden for at starte virksomhed med et samfundsnyttigt formål for øje og specifik viden om, hvordan sådanne virksomheder kan organiseres. Herudover anser vi et større alment kendskab til virksomhedsformerne som centralt i forhold til at opbygge tillid og understøtte interessen for samarbejde blandt potentielle kunder, partnere og investorer.

2. Bedre vejledningstilbud

Vi ønsker os en iværksætterindsats, der støtter op omkring virkelysten i det danske samfund upåagtet, hvor den opstår, og hvilken form den tager. En iværksætterindsats, der også kan hjælpe den sundheds- eller socialfaglige ildsjæl, det lokale landsbysamfund eller miljøforkæmperen, der ønsker at starte virksomhed.

Der bør derfor være viden og kompetencer i erhvervsfremmesystemet til at kunne vejlede om virksomhedsformer og forretningsmodeller, der kombinerer økonomisk og samfundsmæssig værdiskabelse. Herudover bør der skabes en større sammenhæng mellem erhvervsfremmeaktiviteter og andre offentligt finansierede støttestrukturer som LAG-grupperne, frivilligcentre og Center for frivilligt socialt arbejde.

3. Genopliv Registreringsordningen for Socialøkonomiske Virksomheder

Registreringsordningen er et vigtigt redskab til at definere og legitimere socialøkonomiske virksomheder som en virksomhedsform. Desværre har ordningen været nedprioriteret stort set siden sin start. Manglende information og vejledning skaber usikkerhed blandt virksomheder og iværksættere, der overvejer at lade sig registrere, blandt advokater og revisorer og blandt fonde og myndigheder, der samarbejder med socialøkonomiske virksomheder.

Vi vil i denne forbindelse gerne opfordre til, at Erhvervsministeriet fremadrettet gør mere for at oplyse omkring registreringsordningen, herunder:

- Formålet med ordningen, dens kriterier og krav .
- Implikationer ved at lade sig registrere, herunder krav og mulige fordele for virksomhederne.
- Konkret vejledning om, hvordan en virksomhed registrerer sig, og hvordan der årligt skal afrapporteres.

Herudover vil vi opfordre til, at det undersøges, hvordan der kan kobles økonomiske og/eller administrative fordele til ordningen, der vil kunne modveje den konkurrencesvækkelse, der følger med afrapporteringskravene og det udvidede samfundsansvar, som de socialøkonomiske virksomheder udviser.

4. Socialt ansvarlige offentlige indkøb

Når skatteborgerne hvert år køber ind for 300 milliarder kroner, bør alle relevante hensyn, udgifter og gevinster indgå i beregningerne. Ved at indtænke sociale hensyn ved offentlige indkøb løser vi en vigtig samfundsmæssig udfordring og høster en gevinst, der ikke blot kan mærkes af den enkelte borger, men også ses på den offentlige bundlinje.

Når det offentlige skal bygge nyt eller købe rengøring, kantinedrift mv., bør vi sørge for, at der også skabes lærlingepladser og jobmuligheder for personer på kanten af arbejdsmarkedet. Det kan vi gøre ved at stille krav (sociale klausuler), eller ved at tillægge det reel betydning ved udvælgelsen af det vindende bud (sociale tildelingskriterier). Hvor det giver særligt mening, kan vi reservere opgaver til socialøkonomiske virksomheder.

Vi har de seneste år investeret mange penge i at blive gode til de grønne og velfærdsteknologiske indkøb. Med inspiration herfra bør næste skridt være socialt ansvarlige indkøb. I første omgang foreslår vi, at regeringen nedsætter et udvalg for sociale hensyn i offentlige indkøb, der skal give anbefalinger til, hvordan vi bedst får flere socialt ansvarlige indkøb.

5. Kapital til opstart og skalering

Som følge af deres sociale overskudshåndtering kan socialøkonomiske virksomheder ikke tiltrække investeringer på lige fod med profitdrevne virksomheder. Den deraf følgende mangel på kapital er en stor barriere for vækst på området.

Igennem Vækstfonden og Innovationsfonden investerer den danske stat massivt i innovation, vækst og arbejdspladser. En del af disse investeringer bør målrettes socialøkonomiske og demokratiske virksomheder. Det vil kræve, at der for sådanne investeringer stilles lavere krav til økonomisk afkast, og i stedet krav til anden samfundsmæssig værdiskabelse, fx udvikling af udsatte områder eller inklusion af ledige på arbejdsmarkedet. Finansieringen kan målrettes opstartsvirksomheder, men også virksomheder der ønsker at skalere en socialøkonomisk forretningsmodel.

Crowdfunding er en anden potentiel kilde til kapital for socialøkonomiske virksomheder. Her bør der skabes bedre rammer for at lokale borgere kan investere i virksomheder med samfundsgavnligt formål. Dette kan fx ske i form af fradragsberettigede sociale andelsbeviser med inspiration i den engelske model for *Community Shares*.⁵

⁵ <http://communityshares.org.uk>. Se også Enhedslistens forslag om sociale andelsbeviser i udspillet [Et mere demokratisk erhvervsliv](#), s. 32.